

NAT skyriaus darbo programa 2023–2025 m.

I. Bendrosios aplinkybės

- **Įvairios ir tarpusavyje susijusios pasaulinės krizės**, su kuriomis susiduriame – COVID-19 pandemijos poveikis, ekstremalioji klimato ir biologinės įvairovės situacija (taip pat turinti įtakos mūsų maisto gamybos sistemoms), pragyvenimo išlaidų krizė ir konflikto Ukrainoje bei kitur poveikis – ir toliau turės įtakos NAT skyriaus darbui per pusės 2020–2025 m. kadencijos laikotarpį. Visų pirma NAT skyrius įvairiose atitinkamose skyriaus darbo srityse turės toliau svarstyti karo Ukrainoje pasekmes.
- **Europos žemės ūkio ir žemės ūkio maisto produktų sektorius** pandemijos metu dėjo dideles pastangas ir sugebėjo visą laiką užtikrinti pakankamą pasiūlą, kad patenkintų gyventojų poreikius. Net ir šiais energetikos krizės ir tiekimo sutrikimų mėnesiais, kuriuos didele dalimi sukėlė invazija į Ukrainą, sektorius ir toliau deda pastangas. Antroje kadencijos pusėje, atsižvelgdamas į visus maisto grandinės dalyvius, NAT skyrius turi ir toliau dirbti stiprindamas žemės ūkio maisto produktų sistemą, kad ji ir toliau galėtų veiksmingai reaguoti įtvirtindama savo strateginį vaidmenį ir užtikrindama tvarų konkurencingumą¹ daugybės krizių sąlygomis.
- **NAT skyrius turėtų remtis** pastaraisiais metais sukurtais **pagrindais**, išlaikyti „raudonąją liniją“ ir remti ilgalaikes strategijas, grindžiamas Darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 m. ir Europos žaliojo kurso tikslais dėl poveikio klimatui neutralumo.
- **Europos Parlamento rinkimai ir atnaujinta Komisijos sudėtis** 2024 m. suteiks galimybę ne tik reaguoti į prašymus pateikti nuomones, bet ir formuoti ateities darbotvarkę.
- Vykdydamas veiklą **NAT skyrius toliau plėtos procesus ir struktūrinius metodus**, siekdamas didesnio poveikio politikos formavimo procesams, glaudžiai bendradarbiaudamas su savo organais bei struktūromis (Tvaraus vystymosi observatorija, nuolatinė tyrimo grupė dėl tvarių maisto sistemų, Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos (COP) *ad hoc* grupė, Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platforma) ir su kitais EESRK skyriais ir (arba) Pramonės permainų konsultacine komisija (CCMI).

¹

„Pasiūlos požiūriu, kad visapusiška ES maisto politika tikrai būtų naudinga Europos vartotojams, labai svarbu, kad Europos Sąjungoje tvariai pagaminti maisto produktai sugebėtų konkuruoti. Tai reiškia, kad Europos žemės ūkio maisto produktų sektorius būtų pajėgus tiekti maistą vartotojams tokiomis kainomis, kurios apimtų ne tik papildomas išlaidas, susijusias su tvarumo, gyvūnų gerovės, maisto saugos, maistinių savybių bei panašiais kriterijais, bet ir teisingą atlygį ūkininkams, ir kartu šie maisto produktai išliktų populiariausias beveik visų vartotojų pasirinkimas.“ Nuomonė *Pilietinės visuomenės indėlis rengiant visapusišką ES maisto politiką*, 5.8 punktas, [OL C 129, 2018 4 11, p. 18.](#)

II. Tarpsektoriniai principai ir darbo metodai

- Labai svarbu **skatinti struktūruotą pilietinės visuomenės dalyvavimą** rengiant, įgyvendinant ir stebint įvairias politikos sritis. NAT skyrius toliau remis ir plėtos pasiūlymus bei iniciatyvas, kuriais siekiama skatinti labiau dalyvaujamąjį požiūrį, konsoliduojant esamas iniciatyvas (pvz., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų programą ir Kaimo paktą) ir skatinant naujas iniciatyvas (pvz., Europos maisto politikos tarybą ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo įgyvendinant DVT erdvę). Nepakankamai atstovaujamos grupės (pvz., čiabuvių bendruomenės) taip pat bus labiau įtraukiamos.
- **Stiprinti jaunimo dalyvavimą.** Jau keletą metų EESRK ieško būdų, kaip geriau struktūriškai ir prasmingai įtraukti jaunimo nuomonę į savo darbą ir į ES sprendimų priėmimo procesą. NAT skyrius pirmasis pradėjo dėti pastangas šia linkme ir toliau bus įsipareigojęs stiprinti jaunimo ir jaunimo organizacijų balsą klimato ir tvarumo klausimais vykdydamas šiuos projektus: [Jaunimo apskritojo stalo diskusijos klimato ir tvarumo klausimais](#), [EESC jaunimo atstovas COP](#) ir [Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platforma \(ECESP\)](#).
- **Įtraukti tvarumą, žiediskumą, tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimą ir ES jaunimo testą į visus skyriaus prioritetus.** Visa NAT veikla turėtų būti prisidedama prie darnaus vystymosi tikslų (DVT) įgyvendinimo, o sąsaja su DVT, kai tik įmanoma, turėtų būti aiškiai išreikšta. Kad žiedinė ekonomika virstų „žiedine visuomene“, žiediskumo principai taip pat turėtų būti įtraukti į visą NAT politinę veiklą, pavyzdžiui, tvarių maisto sistemų, biologinės įvairovės ir kaimo vietovių srityse. NAT sieks įvertinti numatomą naujų teisėkūros iniciatyvų poveikį kaimo vietovėms (tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimą²), taikant principą „nė vieno nepalikti nuošalyje“, ir pabrėžti kaimo vietovių potencialą siekiant DVT visose skyrių nuomonėse. NAT skyrius taip pat prisidės prie EESRK įsipareigojimo vykdymo, kad būtų veiksmingai įgyvendintas [ES jaunimo testas](#) ir [Rezoliucija dėl ilgalaikio Europos jaunimo metų poveikio](#), remiantis būsimo tyrimo „[Struktūrinis jaunimo dalyvavimas pasibaigus 2022 m. – Europos jaunimo metams](#)“ rezultatais.
- **Nuo ankstyvosios vaikystės ir visose politikos srityse stiprinti visų gyventojų žinias, įgūdžius ir švietimą tvarumo srityje:** Remiantis ankstesne NAT veikla, svarbu ugdyti kritinį mąstymą ir žinias apie darnaus vystymosi tikslus, visų pirma apie žemės ūkį ir tvarų maistą, ypač jaunimui, ir rengti diskusijų forumus (pvz., žemės ūkio, maisto sistemų, žiedinės ekonomikos ir t. t. temomis) ir atkreipti dėmesį į karjeros galimybes šiuose sektoriuose.
- **Visose NAT veiklos srityse taikyti pagrindinėmis teisėmis grindžiamą požiūrį,** įskaitant, pavyzdžiui, teisę į tvarų ir sveiką maistą, sveiką aplinką ir kt., įtvirtintą gerovės ekonomikoje.
- NAT nuomonėse ir įvairiose iniciatyvose **taikyti prognozavimo metodą,** siekiant užtikrinti, kad mūsų rekomendacijos būtų naudingos ilgalaikėje perspektyvoje ir prisidėtų

² Žr. [Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija](#). Kaimo vietovėse gyvena beveik 30 proc. ES gyventojų.

prie atviro strateginio savarankiškumo bei tvarumo kūrimo ES, ypač žemės ūkio maisto produktų sektoriuje.

- **Užtikrinti glaudų bendradarbiavimą su kitais EESRK skyriais ir (arba) organais** visose su NAT susijusiose politikos srityse. Tik įveikdami atskirtį ir veikdami išvien galime rasti sisteminius sprendimus mūsų laukiantiems sudėtingiems iššūkiams.
- **Stiprinti tolesnę nuomonių poveikio stebėseną ir komunikaciją** taikant strateginius metodus, kad būtų pasiektas didesnis poveikis.
- **Puoselėti NAT narių ir sekretoriato komandinę dvasią**, pasitelkiant bendrą kūrybą ir bendrą planavimą: mes atliekame skirtingus vaidmenis, todėl galime pasitelkti savo stiprybes, kad pasiektume geresnių rezultatų. Sekretoriatas gali remti savo narius ir padėti jiems atlikti EESRK konsultacinį vaidmenį, taip pat padėti išmokti pasakoti apie tai, kas vyksta vietoje.
- **„Paversti žodžius veiksmais“ – rodyti pavyzdį, kaip taikyti tvarius ir įtraukius darbo metodus** nuolat bendradarbiaujant su aplinkos vadybos ir audito sistema (EMAS) (nenaudoti plastiko, mažinti maisto atliekų kiekį, praktikuoti tausojamąjį judumą ir tvarų tiekimą, siekti neutralaus poveikio klimatui ir kt.), optimizuoti skaitmeninių priemonių naudojimą, internetinių seminarų rengimą ir kt. bei siekti didesnio renginių įtraukumo (lyčių pusiausvyros, jaunimo dalyvavimo, išėjimo už „Briuselio burbulą“ ribų, įtraukiant, tarkime, vietos bendruomenes, čiabuvius ir kt.).

III. Svarbiausias prioritetas

Svarbiausias prioritetas bus grindžiamas ankstesniais įgaliojimais ir juo daugiausia bus siekiama:

„Skatinti sisteminius pokyčius ir gerovės ekonomiką, kurių reikia sėkmingam Europos žaliojo ir socialinio kurso bei darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimui, siekiant teisingos pertvarkos. Taip, be kita ko, bus prisidedama prie tvaresnių ir teisingesnių žemės ūkio maisto produktų sistemų ir klestinčių kaimo vietovių, kartu atsižvelgiant į planetos ribas.“

Atsižvelgiant į įvairias krizes, vienintelis mūsų orientyras tebėra spartesnis DVT įgyvendinimas – vienintelė visuotinė taikos, socialinės ir ekonominės gerovės bei aplinkos tvarumo vizija. Neįgyvendinus DVT principų, susijusių su socialine įtrauktimi, švaria energija, visuotine prieiga prie viešųjų paslaugų, atsakingu vartojimu ir gamyba, kils dar daugiau krizių ir geopolitinių varžybų. Nesugebėjimas įgyvendinti DVT ateityje taip pat turės neigiamo poveikio verslui ir konkurencingumui.

Tikimės, kad neutralaus poveikio klimatui ir teisingos pertvarkos tikslai ir ateinančiais metais išliks svarbūs institucijų darbotvarkėje. Šiaip ar taip, **socialinio žaliosios pertvarkos aspekto plėtojimas, atsižvelgiant į planetos ribas, bus labai svarbus siekiant gerovės ekonomikos, tvaresnės ir teisingesnės žemės ūkio maisto produktų sistemos bei labiau subalansuotos kaimo ir miesto plėtros.** Perėjimas prie tvarumo bus sėkmingas tik tuo atveju, jei bus

grindžiamas plačia parama, teisinga pertvarka ir aktyviu visų visuomenės sluoksnių dalyvavimu. Kadangi vis daugiau pilietinės visuomenės atstovų ir akademinės bendruomenės narių propaguoja sisteminių ir į pokyčius orientuotą požiūrį, kad socialinė gerovė ir gyvybinga ekonominė plėtra būtų derinamos su planetos išgalėmis, NAT skyriaus darbas siekiant plėtra neapsiribojančios gerovės ekonomikos bus svarbesnis nei kada nors anksčiau.

IV. Politiniai prioritetai

1. Antrąją kadencijos laikotarpio pusę, glaudžiai bendradarbiaudama su TVO, NAT sieks **paspartinti DVT įgyvendinimą** ir toliau stengsis raginti parengti bendrą ES strategiją dėl DVT, siūlyti, kad pilietinės visuomenės atstovų dalyvavimas būtų labiau struktūruotas (EESRK galėtų parūpinti jiems susitikimų erdvę) ir skatinti politikos nuoseklumą. NAT ir toliau rengs susijusias nuomones ir indėlius, prireikus derindamas savo veiklą su kitais EESRK skyriais ir (arba) CCMI, dalyvaus kasmetiniame aukšto lygio politiniame forume Niujorke ir bendradarbiaus su pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais bei tinklais, pavyzdžiui, Darnaus vystymosi sprendimų tinklu (SDSN) ir Europos darnaus vystymosi tinklu (ESDN).
2. **Poveikio klimatui neutralumas** tebėra svarbiausias NAT veiklos aspektas, sykiu paliečiantis ir daugelį kitų EESRK prioritetų aspektų. NAT, rengdamasis dalyvauti kasmetinėse JT klimato konferencijose, tęs įsteigtos Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijos *ad hoc* grupės veiklą, glaudžiai bendradarbiaudamas su Klimato politikos GD ir pilietinės visuomenės organizacijomis, kad prisidėtų prie poveikio klimatui neutralumo tikslų ES įgyvendinimo iki 2050 m.
3. **Žiedinė ekonomika** išliks horizontaliuoju prioritetu, glaudžiai bendradarbiaujant su Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo (INT) skyriumi, Aplinkos GD ir Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD, taip pat prireikus įtraukiant kitus skyrius ir CCMI, kad būtų integruoti plataus masto teisėkūros darbų dokumentai. Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platformos sėkmės istorija, kuriai vadovauja 24 pilietinės visuomenės organizacijų koordinavimo grupė, ir toliau skatins naujojo Žiedinės ekonomikos veiksmų plano įgyvendinimą, taip spartindama perėjimą prie žiedinės visuomenės Europoje ir už jos ribų. Šioje prioritetinėje srityje NAT komisija taip pat tęs ir stiprins savo darbą bioekonomikos srityje, maisto ir žemės ūkio susiejimą su žiedine ekonomika ir dalyvaus Europos bioekonomikos politikos forume.
4. **Visapusiškos maisto politikos skatinimas. Tvaresnės bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) ir bendros žuvininkystės politikos (BŽP) kūrimas**
 - **Tvaresnių ir teisingesnių maisto produktų sistemų skatinimas** ir toliau bus pagrindinis NAT skyriaus prioritetas, ypač atsižvelgiant į būsimą Tvarių maisto sistemų programą. Šia programa bus padėtas pagrindas sisteminiams pokyčiams, kurių reikia visiems maisto

sistemos dalyviams. Ji taip taps būsimo maisto sistemų valdymo pagrindu, be kita ko, norisi tikėtis, įsteigiant Europos maisto politikos tarybą. Skyriuje ypač daug dėmesio bus skiriama veiksmingam ir įtraukiam tvarių maisto sistemų valdymui ir atviram strateginiam tvaraus maisto sistemų savarankiškumui skatinti. EESRK jau pasiūlė į visus būsimus ES prekybos susitarimus įtraukti žaliojo kurso strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ ir Biologinės įvairovės strategijas kaip pasaulinius tvarumo standartus. ES yra tvarumo ir maisto kokybės sričių pirmtakė, todėl turėtų užtikrinti **tikrą prekybos susitarimų standartų abipusiškumą**, ypač gerovės, tvarumo, skaidrumo ir atsekamumo nuo ūkio iki stalo atžvilgiu. Vis konkurencingesnėje ir atviresnėje pasaulinėje aplinkoje tai yra būtina. Taip pat svarbu įvertinti santykius su kaimyninėmis šalimis.

- **Tvaresnis ir sąžiningesnis žemės ūkis.** NAT toliau remis strategijos „nuo ūkio iki stalo“ įgyvendinimą ir tuo pačiu teiks paramą bei konkrečias priemones ES ūkininkams ir žemės ūkio darbuotojams (pvz., per skatinimo politiką, kokybės sistemas, kilmės ženklimą, nesąžiningos prekybos praktikos draudimą, paramą vietos gamybos ir platinimo schemoms. ir kt.), kurs alternatyvius ekonominius pajamų šaltinius kaimo vietovėse (pvz., naudodama atsinaujinančiųjų išteklių energiją), skatins kartų kaitą, propaguos savo ankstesnį darbą, susijusį su baltymų strategija, ir gerokai iš anksto pateiks rekomendacijas naujajai Komisijai dėl kitos bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) peržiūros, t. y. pateiks nuomonę savo iniciatyva.
 - BŽŪP yra pagrindinė Europos integracijos dalis, tačiau turime stengtis ją tobulinti, kad ji atitiktų ekonominius, socialinius ir aplinkosaugos poreikius. Ateityje perspektyvi žemės ūkio maisto produktų sistema turėtų užtikrinti ūkių ir žemės ūkio produktų perdirbimo pramonės, ypač šeimos ūkių ir mažųjų bei vidutinių įmonių, gyvybingumą.
 - NAT taip pat skatins skaidrumą visoje prekių platinimo grandinėje. Aiškios vartotojams skirtos ženklavimo taisyklės, saugomos geografinės nuorodos (SGN) ir saugomos kilmės vietos nuorodos (SKVN) bei spekuliacinių procesų, darančių poveikį vartotojams ir gamintojams, kontrolė padės išvengti rinkos iškraipymo ir žalos visai grandinei.
- **Tausi žvejyba (įskaitant akvakultūrą).** NAT parengs išsamią viziją, kuria bus skatinama teisinga sektoriaus pertvarka, kartu skatinant priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, biologinės įvairovės apsaugą, pabrėžiant su sveika mityba susijusius mitybos aspektus ir skatinant kaimo vietovių galimybes. Vėliau viziją bus galima įgyvendinti atsižvelgiant į vietos ir nacionalinius ypatumus.

5. **Gamtinio kapitalo atkūrimas ir išsaugojimas. Sveika planeta sveikiems žmonėms**

- **Biologinė įvairovė.** 2022 m. Kunmingo ir Monrealio pasaulinė biologinės įvairovės strategija tapo istoriniu pasiekimu kovojant su biologinės įvairovės nykimu. Tačiau dar daug ką reikia nuveikti siekiant apsaugoti ir atkurti natūralias ekosistemas (pvz., stambiųjų plėšrūnų), nuo kurių priklauso žmonės ir didžioji dalis jų ekonominės veiklos. . Visų pirma žmonės turėtų permaštyti savo santykį su gamta, be to, reikia keisti naratyvą.

Vykdydamas naujuosius įgaliojimus NAT skyrius dės daugiau pastangų, kad užtikrintų labiau struktūruotą požiūrį į biologinės įvairovės apsaugą ir padidintų Klimato kaitos konvencijos ir Biologinės įvairovės konvencijų šalių konferencijų procesų sinergiją.

- **Aplinkos apsauga (oras, vanduo ir dirvožemis).** NAT ir toliau sieks įtraukti aplinkos apsaugą ir išplėstinės gamintojų atsakomybės sistemas į visas ES politikos sritis. Tai tebėra labai svarbu siekiant užkirsti kelią oro, vandens, dirvožemio ir vartojimo prekių taršai bei ją pašalinti. Visų pirma NAT taip pat prisidės prie EESRK vykdomos veiklos, kuria siekiama skatinti strategiškesnį požiūrį į vandenį įgyvendinant ES mėlynąjį kursą. Bus stiprinamos sąsajos tarp aplinkos apsaugos, žiedinės ir gerovės ekonomikos bei piliečių sveikatos.
- **Teisėmis grindžiamas požiūris į žmones ir gamtą** – teisė į sveiką aplinką ir aplinkos *acquis* įgyvendinimas bei nuolatinis tobulinimas. Kadangi žmogaus teisės ir aplinka yra tarpusavyje susijusios, švari, sveika ir tvari aplinka yra būtina, kad būtų galima visapusiškai naudotis pagrindinėmis žmogaus teisėmis, pavyzdžiui, teise į gyvybę, sveikatą, maistą, vandenį ir sanitarijos paslaugas, taip pat teise į vystymąsi ir kt. Atsižvelgiant į tai, veiksmingiausias būdas siekti pažangos yra veikti Europos Sąjungos, kurioje aplinkosaugos teisės iš tiesų įgyvendinamos bei nuolat tobulinamos, naudai. NAT remsis pastarųjų metų veikla, kad toliau plėtotų teisėmis grindžiamą požiūrį į žmones ir gamtą.

6. Holistinės tvarios kaimo ir miesto plėtros strategijos įgyvendinimas

- **Toliau prisidėti prie kuo sklandesnio Kaimo pakto įgyvendinimo proceso politiniu lygmeniu.** Visuomenės dalyvavimas yra labai svarbus siekiant užtikrinti tvarią kaimo ir (arba) miesto plėtrą – Europa turėtų įsiklausyti į kaimo vietovės ir bendruomenės, o tai neapsiriboja žemės ūkio sektoriumi. Konkreti NAT veikla galėtų reikšti, pavyzdžiui, tolesnį dalyvavimą bendrai rengiant Kaimo paktą ir organizuojant dukart per metus rengiamą Kaimo pakto konferenciją; EESRK narių dalyvavimą nacionaliniu lygmeniu, siekiant stiprinti išipareigojimus (veikti vietos lygmeniu); paramą Kaimo paktui ir jo įgyvendinimą rengiant vidinius EESRK skyrių ir (arba) CCMI bei observatorijų posėdžius, pavyzdžiui, dėl judumo kaimo vietovėse, skaitmeninės pertvarkos, arba organizuojant *ad hoc* posėdžius; galimą EESRK pilietinės visuomenės apdovanojimo arba renginio „Tavo Europa, tavo balsas“, skirto kaimo vietovėms, organizavimą.
- **Toliau plėtoti holistinę strategiją,** stiprinti bendradarbiavimą su kitais organais (nuolatinėmis grupėmis) ir skyriais (pvz., Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyriumi (ECO) ir Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyriumi (SOC)), siekiant skatinti Komitetą laikytis labiau struktūrizuoto požiūrio, taip pat bendradarbiavimą su išorės suinteresuotaisiais subjektais ir kitomis institucijomis (RK, Europos Komisija, EP). Europos miesto ir kaimo vietovės vystosi nevienodai. Labai svarbu skatinti politiką, kuri pažabotų šią tendenciją, užtikrintų teisingą ir tvarų perėjimą prie gerovės ekonomikos visose srityse ir skatintų tolygesnį gyventojų pasiskirstymą.

V. NAT ir jos organai. Bendra architektūra

NAT kompetencijai priklauso tvarių maisto sistemų, žemės ūkių, žuvininkystės, aplinkos apsaugos ir biologinės įvairovės, miškininkystės, kaimo ir miestų plėtros, darnaus vystymosi, klimato politikos ir klimato srities veiksmų, žiedinės ekonomikos sritys, kaip nurodyta EESRK biuro sprendime dėl Komiteto darbo struktūrų ir organų racionalizavimo.

NAT skyriui priklauso dar trys organai: Tvaraus vystymosi observatorija, teminė tyrimo grupė dėl tvarių maisto sistemų ir Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijos *ad hoc* grupė. Be to, NAT ir INT teikia sekretoriato paslaugas bendrai EESRK ir Europos Komisijos Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platformai. Šių organų veikla bus susieta su pagrindine NAT skyriaus veikla, kad būtų skatinama sinergija, užtikrinamas nuoseklumas ir kuo didesnis poveikis.

